

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто методи державного регулювання аграрного сектору економіки, визначено основні напрями аграрної політики, подано економічні інструменти регулювання аграрного сектору економіки.

Аннотация. Рассмотрены методы государственного регулирования аграрного сектора экономики, определены основные направления аграрной политики, даны экономические инструменты регулирования аграрного сектора экономики.

Annotation. The methods of state regulation of agricultural sector are considered, the main directions of agricultural policy are defined, economic instruments of regulating agricultural sector of economy are presented.

Ключові слова: державне регулювання економіки, аграрний сектор, методи, аграрна політика.

До особливостей сучасного стану АПК України належать: накопичення та загострення суперечностей економічного і політичного характеру; масова збитковість сільськогосподарських підприємств; повільні темпи реформування аграрного сектору економіки; збереження тенденції до звуженого відтворення.

Держава впливає на розвиток агропромислового виробництва в рамках реалізації аграрної політики. Аграрна політика – це система заходів, спрямованих на забезпечення ефективного розвитку АПК, стабілізацію та розширення аграрного ринку, забезпечення продовольчої безпеки країни.

Для аграрної політики держави в умовах трансформаційної економіки характерне: проведення земельної реформи; формування аграрного ринку та ринкової інфраструктури; розвиток нових форм господарювання; забезпечення умов для становлення сучасних фінансово-економічних, правових та організаційно-інституційних відносин в АПК; формування ринкового механізму управління АПК; забезпечення соціального розвитку села.

Ключова проблема розвитку АПК і, відповідно, відправний пункт стратегії його розвитку – досягнення належного рівня продовольчої безпеки країни і раціональних норм споживання основних продуктів харчування пересічним українцем. Продовольча безпека є фактором стабільності внутрішнього ринку. З метою стабілізації продовольчого сегмента ринку та для підтримання продовольчої безпеки країни функціонує Аграрний фонд України, завданнями якого є: регулювання цін на сільськогосподарську продукцію; кредитування заставних закупівель сільськогосподарської продукції; формування державного продовольчого резерву [1].

Згідно із Законом України "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року" від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV державна аграрна політика спрямована на досягнення таких стратегічних цілей: гарантування продовольчої безпеки держави; перетворення аграрного сектору на високоєфективний, конкурентоспроможний на внутрішньому та зовнішньому ринках сектор економіки держави; збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності нації; комплексний розвиток сільських територій та розв'язання соціальних проблем на селі [2].

Можна виділити дві групи методів державного регулювання аграрного сектору економіки, використовуючи дві ознаки: форми та засоби впливу. За формами впливу виділяють прямі та непрямі методи регулювання, за засобами впливу – правові, адміністративні, економічні методи.

Правове регулювання здійснюється шляхом розробки і введення в дію законодавчих та нормативних актів.

Адміністративне регулювання (управління) спирається безпосередньо на силу державної влади і включає заходи заборони, дозволу, примусу [3]. До адміністративних заходів належать: відстежування паритету цін на сільськогосподарську і промислову продукцію з метою своєчасного корегування граничних цін; визначення пріоритетних напрямів дотацій і інвестицій; контроль за дотриманням стандартів на сільськогосподарську продукцію і продовольство; встановлення квот, митного збору на імпорту або експорту сільськогосподарської продукції і продовольства з метою захисту вітчизняних товаровиробників і продовольчого ринку; переорієнтація органів державного управління АПК відповідно до формування якісно нової структури, адекватної ринковій економіці; розвиток функцій місцевого самоврядування.

Економічне регулювання ґрунтується на економічних інтересах товаровиробників у аграрному секторі економіки і матеріальному стимулюванні розвитку певних видів діяльності відповідно до потреб суспільства. Економічне державне регулювання українського аграрного сектору є складним поєднанням зазначених елементів. Воно здійснюється через цінову, податкову, соціальну політику; бюджетне фінансування; кредитування і страхування сільського господарства; регулювання зовнішньоекономічних зв'язків, відносин підприємств сільського господарства і промисловості, торгівлі, переробної промисловості, інфраструктуру і сферу послуг.

Основними функціями держави з регулювання розвитку АПК є: визначення пріоритетних напрямів розвитку АПК та напрямів спрямування інвестицій на його розвиток; регулювання земельних відносин; здійснення заходів щодо стабілізації продовольчого постачання; здійснення підтримки пріоритетних галузей і сфер АПК через пряме бюджетне фінансування, кредитування, механізм дотацій, цільове субсидювання; сприяння здійсненню процесів роздержавлення, приватизації та розвитку нових форм господарювання; встановлення механізму формування державних замовлень і контрактів на поставку сільськогосподарської продукції та сировини для державних потреб; регулювання цін на деякі види продовольства; визначення рівня орієнтовних закупівельних цін і механізми їх

індексації відповідно до інфляційних процесів; забезпечення митного регулювання щодо продукції АПК; здійснення індикативного планування розвитку АПК.

Для ефективного функціонування сільськогосподарської галузі необхідно здійснювати кредитну політику в АПК, основними напрямками якої є: розширення мережі селянських кооперативних банків, створення системи іпотечного кредитування, розвиток фінансового аграрного консалтингу, впровадження лізингового кредитування, реформування товарного кредиту, розширення функцій кредитних спілок, страхування врожаю, кредитів і позик.

Регулювання аграрного сектору державою передбачає також створення сприятливих умов для інвестиційної діяльності в галузі, залучення інвестицій, розробку програм розвитку АПК, підтримку фермерства та ін. [3].

Державне регулювання має зводитися не до централізованого управління, а до створення умов, які сприяють максимальному розвитку індивідуальних здібностей та ініціативи селян, раціональному використанню ресурсів галузі.

Завданням сучасної аграрної політики є забезпечення сталого розвитку галузі в умовах відкритого конкурентного середовища, налагодження прозорого аграрного ринку, надання ефективної державної підтримки, створення умов для фінансової самодостатності сільськогосподарських підприємств, фермерських та селянських господарств, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної галузі на світовому та європейському ринках.

Характерними рисами успішної реалізації заходів державного регулювання, здатними створити загальний економічний ефект і цілеспрямовано впливати на товаровиробника, повинні стати системність, комплексність, наступність і безперервність процесу вдосконалення системи нормативно-правового забезпечення аграрної політики, а також продуманість і відсутність економічно необґрунтованих та поспішних рішень, з повним фінансовим забезпеченням прийнятих програм.

Наук. керівн. Аведян Л. Й.

Література: 1. Мельник А. Ф. Національна економіка [Електронний ресурс] / Мельник А. Ф. – Режим доступу : <http://pidruchniki.ws>. 2. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року : Закон України від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cg>. 3. Державне регулювання економіки : навч. посібн. [Електронний ресурс] / С. М. Чистов, А. С. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – Режим доступу : <http://fingal.com.ua/content/view/203/39/>. 4. Калетнік Г. М. Державне регулювання економіки : навч. посібн. / Г. М. Калетнік, А. Г. Мазур, О. Г. Кубай ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, М-во аграр. політики і продовольства України, ВНАУ. – К. : Хай-Тек Прес, 2011. – 427 с.